Euroopan unionin neuvosto

Bryssel, 6. marraskuuta 2026
(OR. en)

12782/26
ADD 2

Toimielinten välinen asia:
2026/0345 (NLE)

COPEN 313
JUSTCIV 134
FREMP 344
JAI 1093

EHDOTUS

Lähettäjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	5. marraskuuta 2026
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2026) 594 annex
Asia:	LIITE asiakirjaan Ehdotus NEUVOSTON PÄÄTÖS oikeudenkäyntiavustajan ammatin suojaamiseksi tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen allekirjoittamisesta unionin puolesta siltä osin kuin kyse on yksityis- ja rikosoikeuden alalla tehtävään oikeudelliseen yhteistyöhön liittyvistä asioista

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2026) 594 annex.

Liite: COM(2026) 594 annex

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 5.11.2026
COM(2026) 594 final

ANNEX 2

LIITE

asiakirjaan

Ehdotus

NEUVOSTON PÄÄTÖS
oikeudenkäyntiavustajan ammatin suojaamiseksi tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen allekirjoittamisesta unionin puolesta siltä osin kuin kyse on yksityis- ja rikosoikeuden alalla tehtävään oikeudelliseen yhteistyöhön liittyvistä asioista

LIITE 2

EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS OIKEUDENKÄYNTIAVUSTAJAN AMMATIN SUOJAAMISEKSI (CETS NRO. 226) (LUXEMBURG, 13.V.2025)

Euroopan neuvoston sopimussarja – nro 226

Euroopan neuvoston yleissopimus oikeudenkäyntiavustajan ammatin suojaamiseksi

Luxemburg, 13.V.2025

Johdanto-osa

Euroopan neuvoston jäsenvaltiot ja muut tämän yleissopimuksen allekirjoittajat, jotka

ottavat huomioon, että Euroopan neuvoston päämääränä on luoda läheisempi yhteys sen jäsenvaltioiden välille,

palauttavat mieliin yleissopimuksen ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (ETS 5, 1950) ja sen pöytäkirjat sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön,

ottavat huomioon oikeudenkäyntiavustajan tehtävää koskevat perusperiaatteet, jotka kahdeksas rikoksentorjuntaa ja rikoksentekijöiden kohtelua käsitellyt Yhdistyneiden kansakuntien kongressi hyväksyi (Havannassa, Kuubassa, 27 päivänä elokuuta – 7 päivänä syyskuuta 1990),

ottavat huomioon ministerikomitean suosituksen Rec(2000)21 Euroopan neuvoston jäsenvaltioille oikeudenkäyntiavustajan ammatin harjoittamisen vapaudesta,

ottavat huomioon Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeusneuvoston 16 päivänä heinäkuuta 2020 antaman päätöslauselman 44/9 tuomarikunnan, valamiesten ja asessorien riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta sekä oikeudenkäyntiavustajien riippumattomuudesta,

korostavat, että oikeudenkäyntiavustajilla ja heidän ammatillisilla yhteenliittymillään on perustavan tärkeä tehtävä oikeusvaltioperiaatteen ylläpitämisessä, oikeuden saatavuuden turvaamisessa sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamisen varmistamisessa,

panevat syvästi huolestuneina merkille, että oikeudenkäyntiavustajiin kohdistetaan yhä useammin hyökkäyksiä, uhkauksia, häirintää ja pelottelua heidän ammattitoimintansa vuoksi ja että heidän laillista ammattitoimintaansa estetään asiattomasti tai siihen puututaan asiattomasti,

tuomitsevat kaikki tällaiset hyökkäykset, uhkaukset, häirinnän ja pelottelun sekä ammattitoiminnan kaiken asiattoman estämisen ja asiattoman puuttumisen siihen,

ottavat huomioon ne eri tavat, joilla oikeudenkäyntiavustajan ammatti on voitu järjestää Euroopan neuvoston jäsenvaltioissa ja muissa tämän yleissopimuksen allekirjoittajavaltioissa, ja

ottavat huomioon, että kansainvälistä oikeudellista kehystä on vahvistettava, jotta vapaus harjoittaa oikeudenkäyntiavustajan ammattia voidaan turvata,

ovat sopineet seuraavasta:

I luku – Tarkoitus, soveltamisala ja termien käyttö

1 artikla – Yleissopimuksen tarkoitus

1) Tämän yleissopimuksen tarkoituksena on vahvistaa oikeudenkäyntiavustajan ammatin suojaa sekä oikeutta harjoittaa tätä ammattia riippumattomasti ja ilman syrjintää, toiminnan asiatonta estämistä tai siihen puuttumista ja joutumatta hyökkäysten, uhkausten, häirinnän tai pelottelun kohteeksi.

2) Tällä yleissopimuksella perustetaan erityinen järjestelmä, jonka tarkoituksena on varmistaa, että osapuolet panevat yleissopimuksen määräykset tehokkaasti täytäntöön.

2 artikla – Soveltamisala

1) Tätä yleissopimusta sovelletaan oikeudenkäyntiavustajien ja heidän ammatillisten yhteenliittymiensä ammattitoimintaan.

2) Tämän yleissopimuksen 5–9 artiklan määräyksiä sovelletaan kulloisessakin tilanteessa soveltuvin osin oikeudenkäyntiavustajiin, jotka tarjoavat alkuperäisellä ammattinimikkeellään oikeudellista neuvontaa, apua tai edustamista osapuolen alueella ja jotka

   a) kuuluvat toisen osapuolen tämän yleissopimuksen 20 artiklan 1 kohdan mukaisesti antaman selityksen soveltamisalaan tai

   b) harjoittavat tätä toimintaa kyseisen osapuolen tai Euroopan unionin oikeuden tai kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

3) Yleissopimuksen 6 artiklan (oikeudenkäyntiavustajien ammattioikeudet), 7 artiklan (sananvapaus) ja 9 artiklan (suojaamistoimenpiteet) 4 kohdan määräyksiä sovelletaan lisäksi

   a) henkilöön, jolta on yleissopimuksen 5 ja 8 artiklan vastaisesti evätty tai peruutettu oikeudenkäyntiavustajan pätevyys tai oikeus toimia oikeudenkäyntiavustajana tai jonka pätevyyden tai oikeuden soveltaminen on keskeytetty;

   b) henkilöön, jonka kansainvälinen tuomioistuin tai kansainvälisen järjestön perustama elin on tunnustanut kelpoiseksi toimimaan asioiden käsittelyssä tässä tuomioistuimessa tai elimessä antamalla neuvontaa tai muutoin.

4) Tämän yleissopimuksen 6 artiklan 3 kohdan b ja c alakohdan sekä 9 artiklan 4 kohdan määräyksiä sovelletaan myös henkilöihin, jotka oikeudenkäyntiavustajat ovat palkanneet työsuhteeseen tai muutoin järjestäneet avustamaan heitä, siltä osin kuin nämä henkilöt osallistuvat välittömästi kyseisten oikeudenkäyntiavustajien ammattitoiminnan harjoittamiseen.

5) Tämän yleissopimuksen 9 artiklan 4 kohdan määräyksiä sovelletaan myös henkilöihin, jotka on palkattu työsuhteeseen tai muutoin järjestetty avustamaan ammatillisia yhteenliittymiä, siltä osin kuin on kyse näiden yhteenliittymien ammattitoiminnasta kyseisten henkilöiden suorittamana.

3 artikla – Termien käyttö

Tässä yleissopimuksessa

   a) ”oikeudenkäyntiavustaja” tarkoittaa luonnollista henkilöä, joka on ammatillisesti pätevä ja joka saa kansallisen oikeuden mukaan toimia oikeudenkäyntiavustajana;

b) ”päämies” tarkoittaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jota oikeudenkäyntiavustaja neuvoo, avustaa tai edustaa;

c) ”mahdollinen päämies” tarkoittaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka välittömästi tai välillisesti pyytää kyseiseltä oikeudenkäyntiavustajalta neuvoa, apua tai edustamista;

d) ”ammatillinen yhteenliittymä” tarkoittaa edustuselintä, johon jotkin tai kaikki oikeudenkäyntiavustajat kuuluvat joko välittömästi tai välillisesti tai joiden jäseniä he ovat ja joka vastaa joltakin osin heidän ammattiinsa liittyvien asioiden järjestämisestä tai sääntelystä kansallisen oikeuden mukaisesti;

e) ”oikeudenkäyntiavustajien ammattitoiminta” tarkoittaa toimintaa päämiehen tai mahdollisen päämiehen neuvonnan, avustamisen tai edustamisen valmistelemiseksi tai toteuttamiseksi kansallisen, ulkomaisen tai kansainvälisen oikeuden tulkinnan tai soveltamisen yhteydessä sekä niiden osapuolten alueella, joihin oikeudenkäyntiavustajat on sijoittautuneet, että muualla, missä tätä toimintaa harjoitetaan, myös käsiteltäessä asioita kansainvälisessä tuomioistuimessa tai kansainvälisen järjestön perustamassa elimessä ja sen työskentelyn yhteydessä;

f) ”ammatillisten yhteenliittymien ammattitoiminta” tarkoittaa tämän yleissopimuksen 4 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan kuuluvia toimia;

g) ”viranomaiset” tarkoittaa

   a) kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason hallintoa;

   b) lainsäädäntöelimiä ja lainkäyttöviranomaisia siltä osin kuin ne suorittavat hallintotehtäviä kansallisen oikeuden mukaisesti;

   c) luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä siltä osin kuin ne käyttävät hallintovaltuuksia;

h) ”säädetään laissa” ja ”välttämätön demokraattisessa yhteiskunnassa” luetaan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä yleissopimuksessa tarkoitetussa merkityksessä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tulkintakäytännön mukaisesti.

II luku – Aineelliset määräykset

4 artikla – Ammatilliset yhteenliittymät

1) Osapuolet varmistavat, että kansallinen lainsäädäntö- ja sääntelykehys takaa ammatillisille yhteenliittymille riippumattomuuden ja itsenäisyyden. Niiden toimeenpanoelimet valitaan sovellettavien sääntöjen mukaisesti ja ulkopuolisten puuttumatta valintaan.

2) Osapuolet varmistavat, että ammatilliset yhteenliittymät voivat

   a) edistää ja edustaa oikeudenkäyntiavustajien ja heidän ammattikuntansa etuja;

   b) edistää ja puolustaa oikeudenkäyntiavustajien riippumattomuutta ja heidän tehtäväänsä yhteiskunnassa;

   c) laatia ammatillisia menettelynormeja ja edistää niiden noudattamista tämän yleissopimuksen mukaisesti;

   d) edistää pääsyä ammattiin ja oikeudenkäyntiavustajien täydennyskoulutusta;

e) tehdä yhteistyötä oikeudenkäyntiavustajien, muiden ammatillisten yhteenliittymien ja kansainvälisten, hallitustenvälisten ja valtiosta riippumattomien järjestöjen kanssa oikeusasioissa sekä oikeusalan ammatin harjoittamista koskevissa asioissa, mukaan lukien oikeudenkäyntiavustajien tehtävän edistäminen ja suojaaminen; ja

f) edistää oikeudenkäyntiavustajien hyvinvointia ja auttaa heitä ja tarvittaessa heidän perheitään.

3) Osapuolet varmistavat, että ammatillisia yhteenliittymiä kuullaan oikea-aikaisesti ja tosiasiallisesti hallituksen esityksistä, jotka koskevat oikeudenkäyntiavustajien ammattitoimintaan ja ammatin sääntelyyn välittömästi vaikuttavien säädösten, menettelysääntöjen ja hallinnollisten sääntöjen muuttamista.

4) Osapuolet varmistavat, ettei vaatimus ammatilliseen yhteenliittymään kuulumisesta estä oikeudenkäyntiavustajia muodostamasta muita yhteenliittymiä ammatillisten etujensa ja toimintansa edistämiseksi ja osallistumasta näihin yhteenliittymiin.

5 artikla – Oikeus harjoittaa ammattia

1) Osapuolet varmistavat, että oikeudesta harjoittaa oikeudenkäyntiavustajan ammattia sekä tämän oikeuden voimassaolon jatkumisesta ja uudistamisesta säädetään laissa ja

a) ne perustuvat objektiivisiin, asianmukaisiin ja avoimiin perusteisiin, joita sovelletaan oikeudenmukaisessa menettelyssä; ja

b) niiden yhteydessä ei syrjitä ketään millään Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä kielletyllä perusteella.

2) Osapuolet varmistavat, että päätökset, jotka koskevat oikeutta harjoittaa oikeudenkäyntiavustajan ammattia sekä tämän oikeuden jatkumista ja uudistamista, tekee ammatillinen yhteenliittymä tai muu riippumaton elin ja että näihin päätöksiin voidaan hakea muutosta lailla perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa.

6 artikla – Oikeudenkäyntiavustajien ammatilliset oikeudet

1) Osapuolet varmistavat, että oikeudenkäyntiavustajat voivat

a) tarjota ja harjoittaa oikeudellista neuvontaa, avustamista ja edustamista muun muassa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien puolustamiseksi;

b) hyväksyä tai kieltäytyä hyväksymästä päämiehikseen luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä ja lopettaa asiakassuhteen päämieheensä;

c) päästä nopeasti ja tosiasiallisesti tapaamaan päämiehiään ja mahdollisia päämiehiään, vaikka nämä olisivat menettäneet vapautensa;

d) tulla tunnustetuiksi henkilöinä, jotka neuvovat, avustavat tai edustavat päämiehiään;

e) päästä tosiasiallisesti ilman perusteettomia viivytyksiä ja rajoituksia kaikkeen tarvittavaan toimivaltaisten viranomaisten ja tuomioistuinten hallussa tai määräysvallassa olevaan aineistoon toimiessaan päämiestensä puolesta;

f) päästä tosiasiallisesti tuomioistuimeen tai muuhun vastaavaan elimeen, jossa heillä on kelpoisuus esiintyä, ja olla yhteydessä sen kanssa;

g) esittää päämiestensä puolesta hakemuksia ja vaatimuksia, jotka koskevat muun muassa tuomarin tai ratkaisuelimen jäsenen tai syyttäjän toteamista esteelliseksi yksittäisessä asiassa ja oikeudellisen käsittelyn toimittamista;

h) osallistua tosiasiallisesti kaikkiin oikeudellisiin käsittelyihin, joissa he toimivat päämiestensä puolesta; ja

i) tiedottaa palveluistaan yleisölle.

2) Osapuolet varmistavat, ettei oikeudenkäyntiavustajia aseteta siviili- tai rikosoikeudelliseen vastuuseen mistään suullisista ja kirjallisista lausunnoistaan, jotka he ovat antaneet vilpittömässä mielessä ja huolellisuutta noudattaen asioiden oikeudellisissa käsittelyissä, joissa ovat toimineet päämiestensä puolesta.

3) Osapuolet varmistavat, että oikeudenkäyntiavustajat

a) voivat antaa päämiehilleen tai mahdollisille päämiehilleen oikeudellista neuvontaa yksityisesti tavatessaan heitä henkilökohtaisesti:

b) voivat olla luottamuksellisesti yhteydessä päämiehiinsä ja mahdollisiin päämiehiinsä millä tahansa yhteydenpitovälineellä ja missä tahansa yhteydenpidon muodossa;

c) saavat olla ilmaisematta, luovuttamatta ja esittämättä todisteita päämiehiltä tai mahdollisilta päämiehiltä välittömästi tai välillisesti saadusta tiedosta tai aineistosta ja näiden kanssa käydyistä keskusteluista sekä aineistosta, joka on laadittu joko näiden keskustelujen yhteydessä tai toimittaessa päämiesten tai mahdollisten päämiesten puolesta asioiden oikeudellisessa käsittelyssä.

4) Tämän artiklan 1, 2 ja 3 kohdan mukaisten oikeuksien käyttöä saa rajoittaa vain, jos rajoituksista säädetään laissa ja ne ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa. Tällaisiin rajoituksiin voi liittyä muun muassa, mutta ei yksinomaan, sellaisia vaatimuksia, joiden tarkoituksena on varmistaa oikeudellisen neuvonnan, avun ja edustamisen saatavuus kaikille.

5) Osapuolet varmistavat, ettei oikeudenkäyntiavustajille aiheudu kielteisiä seurauksia siitä, että heidät yhdistetään päämiehiinsä tai näiden asioihin. Tätä artiklaa sovelletaan rajoittamatta sananvapautta sellaisena kuin sitä suojataan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyllä yleissopimuksella ja kansallisella lainsäädännöllä.

7 artikla – Sananvapaus

1) Osapuolet varmistavat, että oikeudenkäyntiavustajilla on oikeus tiedottaa yleisölle päämiestensä asioihin liittyvistä seikoista, edellyttäen ainoastaan, että he noudattavat sellaisia rajoituksia, joista säädetään laissa ja jotka perustuvat ammatillisiin velvollisuuksiin, lainkäytön vaatimuksiin ja yksityiselämän kunnioittamiseen ja ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa.

2) Osapuolet varmistavat, että oikeudenkäyntiavustajilla yksilöinä ja ryhmänä ja heidän ammatillisilla yhteenliittymillään on oikeus edistää oikeusvaltioperiaatetta ja sen noudattamista, oikeus osallistua julkiseen keskusteluun voimassa olevien ja ehdotettujen säännösten sisällöstä, tulkinnasta ja soveltamisesta, lainkäyttöelinten ratkaisuista, lainkäytöstä ja oikeuden saatavuudesta sekä ihmisoikeuksien edistämisestä ja suojaamisesta, ja oikeus ehdottaa näitä asioita koskevia uudistuksia.

8 artikla – Kurinpito

1) Osapuolet varmistavat, että oikeudenkäyntiavustajiin kohdistuvat kurinpitotoimet perustuvat yksinomaan ammatillisiin menettelynormeihin, joista säädetään laissa ja jotka ovat itsessään ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä yleissopimuksessa määrättyjen oikeuksien ja periaatteiden mukaisia.

2) Osapuolet varmistavat, että oikeudenkäyntiavustajiin kohdistuvat kurinpitomenettelyt

   a) pannaan vireille

      a) ammatillisen yhteenliittymän perustamassa riippumattomassa ja puolueettomassa kurinpitolautakunnassa tai

      b) riippumattomassa ja puolueettomassa viranomaisessa tai

      c) lailla perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa;

   b) toimitetaan joutuisasti;

   c) toimitetaan noudattaen ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklassa asetettuja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimuksia sekä jokaisen oikeutta saada itse valitsemaltaan oikeudenkäyntiavustajalta neuvontaa tai apua tai saada hänet edustajakseen; ja

   d) voidaan menettelyn kohteena olevan oikeudenkäyntiavustajan vaatimuksesta tutkia lailla perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa.

3) Osapuolet varmistavat, että oikeudenkäyntiavustajille määrättävissä kurinpitoseuraamuksissa noudatetaan laillisuus-, yhdenvertaisuus- ja suhteellisuusperiaatteita. Oikeutta harjoittaa oikeudenkäyntiavustajan ammattia ei tulisi kieltää muutoin kuin ammatillisten normien vakavimpien rikkomisten perusteella.

9 artikla – Suojaamistoimenpiteet

1) Osapuolet varmistavat, että jollei muuta johdu rajoituksista, joista säädetään laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa rikoksen ehkäisemiseksi tai tutkimiseksi tai siitä syyttämiseksi taikka muiden henkilöiden oikeuksien suojaamiseksi, oikeudenkäyntiavustajat

   a) saavat itse valitsemansa oikeudenkäyntiavustajan, jos he menettävät vapautensa;

   b) voivat ilmoittaa ammatillisen yhteenliittymänsä edustajalle ilman aiheetonta viivytystä vapaudenmenetyksestään, sen oikeudellisista perusteista ja paikasta, jossa heitä pidetään;

   c) saavat riippumattoman oikeudenkäyntiavustajan tai ammatillisen yhteenliittymänsä edustajan olemaan läsnä

      a) etsinnässä, joka osana siviili-, rikos- tai hallinto-oikeudellista tutkintaa tai käsittelyä kohdistetaan heihin itseensä tai heidän ammattitoiminnassaan käyttämiinsä tiloihin, ajoneuvoihin tai laitteisiin; tai

      b) takavarikoitaessa tai jäljennettäessä heidän ammattitoiminnassaan käyttämiään asiakirjoja, muita tietoja ja laitteita;

paitsi jos etsinnän tai takavarikoinnin suorittajat eivät tutki asiakirjoja tai tietoja;

d) saavat tiedon tämän kohdan a, b ja c alakohdan mukaisista oikeuksistaan menettäessään vapautensa ja ennen etsintää tai asiakirjojen takavarikointia tai jäljentämistä.

2) Osapuolet varmistavat, että ammatin harjoittamisen valvontaa varten tehtäviin tarkastuksiin tai muihin toimenpiteisiin liitetään asianmukaiset takeet ja niitä noudatetaan.

3) Osapuolet varmistavat, että jollei muuta johdu rajoituksista, joista säädetään laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa rikoksen ehkäisemiseksi tai tutkimiseksi tai siitä syyttämiseksi taikka muiden henkilöiden oikeuksien suojaamiseksi, ammatilliset yhteenliittymät pystyvät turvaamaan tämän yleissopimuksen mukaiset oikeudet muun muassa

a) pääsemällä edustajiensa välityksellä tosiasiallisesti tapaamaan vapautensa menettäneitä oikeudenkäyntiavustajia, jos nämä sitä pyytävät;

b) saamalla ilman aiheetonta viivytystä tietoa lainvalvontaviranomaisten tiedossa olevista tapauksista, joissa oikeudenkäyntiavustajia on joutunut pahoinpitelyn tai henkirikoksen kohteeksi, jos on syytä epäillä tämän johtuneen heidän ammattitoiminnastaan eikä näitä tapauksia ole muutoin julkistettu ja jos oikeudenkäyntiavustajat eivät itse pysty antamaan tätä tietoa ammatillisille yhteenliittymille;

c) saamalla mahdollisuuden osallistua kuulemisiin oikeudenkäyntiavustajien asian oikeudellisessa käsittelyssä, jos on syytä epäillä, että asia on pantu vireille heidän ammattitoimintansa vuoksi.

4) Osapuolet

a) varmistavat, että oikeudenkäyntiavustajat ja heidän ammatilliset yhteenliittymänsä pystyvät harjoittamaan ammattitoimintaansa ja käyttämään tämän yleissopimuksen 7 artiklan mukaisia oikeuksiaan ilman, että

a) heitä vastaan hyökätään fyysisesti tai heitä uhkaillaan, häiritään tai pelotellaan; tai

b) heidän toimintaansa estetään asiattomasti tai siihen puututaan asiattomasti;

b) pidättyvät tämän kohdan a alakohdassa tarkoitetusta menettelystä; ja

c) tutkivat tehokkaasti tapaukset, joihin liittyy tämän kohdan a alakohdassa tarkoitettua menettelyä, jos sitä on syytä epäillä rikokseksi.

5) Osapuolet pidättyvät ryhtymästä toimenpiteisiin tai hyväksymästä käytäntöjä, jotka heikentäisivät ammatillisten yhteenliittymien riippumattomuutta ja itsenäisyyttä.

III luku – Seurantajärjestelmä

10 artikla – Oikeudenkäyntiavustajan ammatin suojaamisen asiantuntijaryhmä

1) Oikeudenkäyntiavustajan ammatin suojaamisen asiantuntijaryhmä (jäljempänä GRAVO) seuraa tämän yleissopimuksen täytäntöönpanoa osapuolten alueilla.

2) GRAVOssa on vähintään kahdeksan jäsentä ja enintään 12 jäsentä. GRAVOn jäsenet valitsee tämän yleissopimuksen 11 artiklassa perustettu osapuolten komitea neljän

vuoden toimikaudeksi, joka voidaan uudistaa kerran, ehdokkaista, jotka osapuolet nimeävät kansalaistensa joukosta.

3) Komitean kahdeksan jäsentä valitaan ensimmäisen kerran vuoden kuluessa tämän yleissopimuksen voimaantulosta. Neljä muuta jäsentä valitaan 25. ratifioinnin tai liittymisen jälkeen.

4) GRAVOn jäsenet valitaan noudattaen seuraavia periaatteita:

   a) jäsenet valitaan avoimessa menettelyssä sellaisista nuhteettomista henkilöistä, joilla on tunnustettu ammatillinen kokemus tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvilta aloilta;

   b) kaksi GRAVOn jäsentä eivät saa olla saman valtion kansalaisia;

   c) jäsenten tulisi edustaa eri oikeusjärjestelmiä;

   d) GRAVOn kokoonpanossa on varmistettava sukupuolten ja maantieteellisten alueiden tasapuolinen edustus;

   e) jäsenet toimivat henkilökohtaisessa ominaisuudessaan, suorittavat tehtävänsä riippumattomasti ja puolueettomasti ja ovat käytettävissä suorittamaan tehtävänsä tehokkaasti.

5) GRAVOn jäsenten valintamenettelystä määrää Euroopan neuvoston ministerikomitea kuuden kuukauden kuluessa tämän yleissopimuksen voimaantulosta, kuultuaan osapuolia ja saatuaan niiden yksimielisen suostumuksen.

6) GRAVO hyväksyy työjärjestyksensä itse.

7) GRAVOn jäsenillä ja muilla tämän yleissopimuksen 12 artiklan mukaisesti maavierailuja tekevien valtuuskuntien jäsenillä on tämän yleissopimuksen liitteessä tarkoitetut erioikeudet ja vapaudet.

11 artikla – Osapuolten komitea

1) Osapuolten komiteassa on tämän yleissopimuksen osapuolten edustajat, ja osapuolet pyrkivät komitean kokoonpanossa sukupuolten tasapuoliseen edustukseen.

2) Osapuolten komitean kutsuu koolle Euroopan neuvoston pääsihteeri. Komitean ensimmäinen kokous pidetään vuoden kuluessa tämän yleissopimuksen voimaantulosta. Sen jälkeen osapuolten komitea kokoontuu, kun kolmannes osapuolista, osapuolten komitean puheenjohtaja tai pääsihteeri sitä pyytää.

3) Osapuolten komitea hyväksyy työjärjestyksensä itse.

12 artikla – Menettely

1) Arviointimenettelyt jaetaan kierroksiin. GRAVO määrittelee arviointimenettelyn soveltamisalan ja siinä käytettävät asianmukaiset keinot, kuten kyselyt, joiden perusteella voidaan arvioida yleissopimuksen täytäntöönpanoa osapuolten alueella.

2) GRAVO saa tiedot yleissopimuksen täytäntöönpanosta kyseiseltä osapuolelta. Lisäksi GRAVO voi saada tietoja yleissopimuksen täytäntöönpanosta valtiosta riippumattomilta järjestöiltä ja kansalaisyhteiskunnalta, ammatillisilta yhteenliittymiltä ja ihmisoikeuksia suojaavilta kansallisilta instituutioilta. GRAVO ottaa asianmukaisesti huomioon myös tiedot, jotka saadaan muilta Euroopan neuvoston välineiltä ja elimiltä sekä muilta alueellisilta ja kansainvälisiltä tämän yleissopimuksen soveltamisalalla toimivilta järjestöiltä.

3) GRAVO voi järjestää maavierailuja yhteistyössä kansallisten viranomaisten kanssa ja tarvittaessa riippumattomien kansallisten asiantuntijoiden avulla, jos sen saamat tiedot ovat riittämättömiä eikä tietoja ole mahdollista saada luotettavasti muilla keinoilla tai jos on kyse tämän yleissopimuksen 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista tapauksista. Vierailut ovat toissijaisia, ja ne rajoitetaan aloihin, joita koskevat tiedot GRAVO katsoo riittämättömiksi, sekä tämän yleissopimuksen 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin tapauksiin.

4) Vierailut tekee GRAVOn valtuuskunta. Vierailujen aikana valtuuskuntaa voivat avustaa yksittäisten alojen erityisasiantuntijat. Vierailujen aikana valtuuskunnan tulisi

   a) saada liikkumisvapaus kyseisellä lainkäyttöalueella;

   b) pystyä olemaan yhteydessä valtion viranomaisiin;

   c) saada kenenkään estämättä tavata henkilöitä, joita se tahtoo haastatella yksityisesti;

   d) päästä maavierailun kannalta tarvittavaan aineistoon.

5) GRAVO laatii raporttiluonnoksen, jossa se esittää arvionsa arvioinnin kohteena olevien määräysten täytäntöönpanosta sekä ehdotuksensa tavasta, jolla kyseinen osapuoli voi käsitellä tunnistettuja ongelmia. Raporttiluonnos lähetetään arvioinnin kohteena olevalle osapuolelle huomautuksia varten. GRAVO ottaa osapuolen huomautukset huomioon antaessaan raporttinsa.

6) Kaikkien saamiensa tietojen ja kyseisen osapuolen huomautusten perusteella GRAVO antaa raporttinsa ja päätelmänsä toimenpiteistä, joihin osapuoli on ryhtynyt pannakseen täytäntöön yleissopimuksen määräykset. Raportti ja päätelmät lähetetään kyseiselle osapuolelle ja osapuolten komitealle. Kun GRAVOn raportti ja päätelmät annetaan, ne julkistetaan yhdessä kyseisen osapuolen huomautusten kanssa.

7) Vaikuttamatta tämän artiklan 1–6 kohdan mukaiseen menettelyyn osapuolten komitea voi antaa GRAVOn raportin ja päätelmien perusteella kyseiselle osapuolelle suosituksia

   a) toimenpiteiksi, joihin tulee ryhtyä GRAVOn päätelmien täytäntöön panemiseksi, jolloin tarvittaessa voidaan asettaa määräaika, johon mennessä on annettava tiedot päätelmien täytäntöönpanosta, ja

   b) yhteistyön edistämiseksi kyseisen osapuolen kanssa, jotta tämä yleissopimus pantaisiin asianmukaisesti täytäntöön.

13 artikla – Kiireellinen menettely

1) Jos GRAVO saa luotettavia tietoja tilanteesta, johon liittyvät ongelmat edellyttävät välitöntä huomiota yleissopimuksen vakavien loukkausten ehkäisemiseksi tai niiden laajuuden tai määrän rajoittamiseksi, se voi pyytää kyseistä osapuolta antamaan kiireellisesti erityisraportin näiden loukkausten ehkäisemiseksi toteutetuista toimenpiteistä.

2) GRAVO voi kyseisen osapuolen antamat tiedot ja muut käytettävissään olevat luotettavat tiedot huomioon ottaen nimetä yhden tai useamman jäsenensä toimittamaan tutkinnan ja raportoimaan siitä kiireellisesti GRAVOlle. Tutkintaan voi sisältyä vierailu kyseisen osapuolen alueelle, jos se on perusteltua ja osapuoli antaa siihen suostumuksensa.

3) Tarkasteltuaan tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitetun tutkinnan tuloksia GRAVO antaa ne kyseiselle osapuolelle ja tarvittaessa osapuolten komitealle sekä Euroopan neuvoston ministerikomitealle ja parlamentaariselle yleiskokoukselle mahdollisine huomautuksineen ja suosituksineen. GRAVOn raportti ja päätelmät julkistetaan heti, kun ne on annettu, yhdessä kyseisen osapuolen antamien huomautusten kanssa.

14 artikla – Lausunnot

GRAVO voi tarvittaessa antaa lausuntoja tämän yleissopimuksen täytäntöönpanosta.

15 artikla – Suhde muihin elimiin

Euroopan neuvoston ministerikomitealle ja parlamentaariselle yleiskokoukselle tiedotetaan määräajoin tämän yleissopimuksen täytäntöönpanosta.

IV luku – Suhde muihin kansainvälisiin asiakirjoihin

16 artikla – Suhde muihin kansainvälisiin asiakirjoihin

1) Tämä yleissopimus ei vaikuta muista sellaisista kansainvälisistä asiakirjoista johtuviin oikeuksiin ja velvollisuuksiin, joiden osapuolina sen osapuolet ovat tai joiden osapuoliksi ne tulevat ja jotka sisältävät määräyksiä tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista asioista ja varmistavat sen antamaa suojaa vahvemman suojan oikeudenkäyntiavustajien oikeudelle harjoittaa ammattiaan vapaasti.

2) Tämän yleissopimuksen osapuolet voivat tehdä keskenään kahden- tai monenvälisiä sopimuksia sen soveltamisalaan kuuluvista asioista täydentääkseen tai tehostaakseen sen määräyksiä tai helpottaakseen sen sisältämien periaatteiden soveltamista.

V luku – Loppumääräykset

17 artikla – Allekirjoittaminen ja voimaantulo

1) Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten Euroopan neuvoston jäsenvaltioille, Euroopan neuvoston ulkopuolisille valtioille, jotka ovat osallistuneet yleissopimuksen valmisteluun, ja Euroopan unionille.

2) Tämä yleissopimus ratifioidaan tai hyväksytään. Ratifioimis- tai hyväksymiskirjat talletetaan Euroopan neuvoston pääsihteerin huostaan.

3) Tämä yleissopimus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona kahdeksan allekirjoittajaa, joista vähintään kuusi on Euroopan neuvoston jäsenvaltioita, on ilmaissut suostumuksensa tulla yleissopimuksen sitomaksi edellisen kohdan määräysten mukaisesti.

4) Sellaisen allekirjoittajan osalta, joka myöhemmin ilmaisee suostumuksensa tulla yleissopimuksen sitomaksi, yleissopimus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona allekirjoittajan ratifioimis- tai hyväksymiskirja on talletettu.

18 artikla – Liittyminen yleissopimukseen

1) Tämän yleissopimuksen voimaantulon jälkeen Euroopan neuvoston ministerikomitea voi yleissopimuksen osapuolia kuultuaan ja niiden yksimielisen suostumuksen saatuaan kutsua päätöksellä, joka on tehty Euroopan neuvoston perussäännön 20 artiklan d kappaleen mukaisella äänten enemmistöllä ja niiden sopimusvaltioiden edustajien yksimielisellä hyväksynnällä, joilla on oikeus kuulua ministerikomiteaan,

Euroopan neuvoston ulkopuolisen valtion, joka ei ole osallistunut yleissopimuksen valmisteluun, liittymään yleissopimukseen.

2) Yleissopimukseen liittyvän valtion osalta yleissopimus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona liittymiskirja on talletettu Euroopan neuvoston pääsihteerin huostaan.

3) Euroopan neuvoston ulkopuolinen osapuoli osallistuu GRAVOn ja osapuolten komitean toiminnan rahoittamiseen ministerikomitean laatimien sääntöjen mukaisesti.

19 artikla – Alueellinen soveltaminen

1) Valtio tai Euroopan unioni voi tämän yleissopimuksen allekirjoittaessaan tai ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa tallettaessaan määritellä alueen tai alueet, joihin tätä yleissopimusta sovelletaan.

2) Osapuoli voi myöhemmin Euroopan neuvoston pääsihteerille osoitetulla selityksellä laajentaa tämän yleissopimuksen soveltamisen muuhun, selityksessä määritettyyn alueeseen, jonka kansainvälisistä suhteista se vastaa tai jonka puolesta sillä on toimivalta tehdä sitoumuksia. Tällaisen alueen osalta yleissopimus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona pääsihteeri on vastaanottanut selityksen.

3) Edellisten kahden kohdan mukaisesti annettu selitys voidaan peruuttaa siinä määritetyn alueen osalta ilmoittamalla peruutuksesta Euroopan neuvoston pääsihteerille. Peruutus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona pääsihteeri on vastaanottanut ilmoituksen.

20 artikla – Selitykset

1) Kukin tämän yleissopimuksen osapuoli ilmoittaa tämän yleissopimuksen allekirjoittaessaan tai ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa tallettaessaan Euroopan neuvoston pääsihteerille osoitetulla selityksellä ne ammattinimikkeet, jotka kuuluvat yleissopimuksen soveltamisalaan sen 3 artiklan a alakohtaa sovellettaessa. Tätä selitystä voidaan milloin tahansa myöhemmin muuttaa samalla tavoin. Selitys ja sen mahdolliset muutokset eivät saa loukata yleissopimuksen tarkoitusta ja sen antamaa suojaa.

2) Tämän yleissopimuksen osapuoli voi yleissopimuksen allekirjoittaessaan tai ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa tallettaessaan antaa Euroopan neuvoston pääsihteerille selityksen, jonka mukaan ”viranomaisten” määritelmä sisältää yhden tai useamman seuraavista toimijoista:

   a) lainsäädäntöelimet niiden muun toiminnan osalta;

   b) lainkäyttöviranomaiset niiden muun toiminnan osalta;

   c) luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, jos ne kansallisen lainsäädännön mukaan hoitavat julkisia tehtäviä tai toimivat julkisilla varoilla.

Tätä selitystä voidaan milloin tahansa myöhemmin muuttaa samalla tavoin.

21 artikla – Varaumat

1) Valtio tai Euroopan unioni voi allekirjoittaessaan tämän yleissopimuksen tai tallettaessaan ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa antaa Euroopan neuvoston pääsihteerille osoitetun selityksen, jonka mukaan se varaa itselleen

oikeuden olla soveltamatta tämän yleissopimuksen 6 artiklan määräyksiä 2 artiklan 3 kohdan b alakohdan suhteen tai soveltaa niitä sen suhteen ainoastaan erityisissä tapauksissa tai olosuhteissa. Tämän yleissopimuksen määräyksiin ei voida tehdä muita varaumia.

2) Osapuoli voi peruuttaa varauman kokonaan tai osittain Euroopan neuvoston pääsihteerille osoitetulla selityksellä. Tämä selitys tulee voimaan päivänä, jona pääsihteeri vastaanottaa sen.

22 artikla – Yleissopimuksen muutokset

1) Osapuolen tekemä ehdotus tämän yleissopimuksen muuttamiseksi annetaan tiedoksi Euroopan neuvoston pääsihteerille, joka välittää sen Euroopan neuvoston jäsenvaltioille, Euroopan neuvoston ulkopuolisille valtioille, jotka ovat osallistuneet tämän yleissopimuksen valmisteluun, allekirjoittajavaltioille, osapuolina oleville valtioille, Euroopan unionille ja valtioille, jotka on kutsuttu liittymään tähän yleissopimukseen 18 artiklan 1 kohdan määräysten mukaisesti.

2) Osapuolen ehdottama muutos annetaan tiedoksi osapuolten komitealle, joka antaa lausuntonsa ehdotusta muutoksesta ministerikomitealle.

3) Ministerikomitea käsittelee ehdotetun muutoksen ja osapuolten komitean antaman lausunnon ja voi hyväksyä muutoksen kuultuaan yleissopimuksen osapuolina olevia Euroopan neuvoston ulkopuolisia valtioita.

4) Ministerikomitean tämän artiklan 3 kohdan mukaisesti hyväksymän muutoksen teksti välitetään osapuolille hyväksyttäväksi.

5) Tämän artiklan 3 kohdan mukaisesti hyväksytty muutos tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on kulunut kuukausi siitä päivästä, jona kaikki osapuolet ovat ilmoittaneet pääsihteerille hyväksyneensä muutoksen.

23 artikla – Irtisanominen

1) Sopimuspuoli voi irtisanoutua tästä yleissopimuksesta milloin tahansa Euroopan neuvoston pääsihteerille tehtävällä ilmoituksella.

2) Irtisanominen tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona pääsihteeri on vastaanottanut ilmoituksen.

24 artikla – Ilmoitukset

Euroopan neuvoston pääsihteeri ilmoittaa Euroopan neuvoston jäsenvaltioille, Euroopan neuvoston ulkopuolisille valtioille, jotka ovat osallistuneet tämän yleissopimuksen valmisteluun, allekirjoittajavaltioille, osapuolina oleville valtioille, Euroopan unionille ja valtioille, jotka on kutsuttu liittymään tähän yleissopimukseen 18 artiklan määräysten mukaisesti,

a) allekirjoittamisista;

b) ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjojen tallettamisista;

c) tämän yleissopimuksen 17 ja 18 artiklan mukaisista voimaantulopäivistä;

d) 22 artiklan mukaisesti hyväksytyistä muutoksista ja tällaisten muutosten voimaantulopäivistä;

e) 20 artiklan mukaisista selityksistä;

f) 21 artiklan mukaisista varaumista ja varaumien peruutuksista;

g) 23 artiklan määräysten mukaisista irtisanomisista;

h) muista tähän yleissopimukseen liittyvistä toimista, ilmoituksista ja tiedonannoista.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

Tehty Luxemburgissa 13 päivänä toukokuuta 2025 yhtenä englannin- ja ranskankielisenä kappaleena, jonka molemmat tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset ja joka talletetaan Euroopan neuvoston arkistoon. Euroopan neuvoston pääsihteeri toimittaa oikeaksi todistetut jäljennökset yleissopimuksesta kullekin Euroopan neuvoston jäsenvaltiolle, Euroopan neuvoston ulkopuolisille valtioille, jotka ovat osallistuneet yleissopimuksen valmisteluun, kullekin allekirjoittajavaltiolle, Euroopan unionille sekä valtioille, jotka on kutsuttu liittymään tähän yleissopimukseen.

Liite – Erioikeudet ja vapaudet (10 artikla)

1) Tätä liitettä sovelletaan tämän yleissopimuksen 10 artiklassa mainittuihin GRAVOn jäseniin ja muihin maavierailuvaltuuskuntien jäseniin. Tässä liitteessä termi ”muut maavierailuvaltuuskuntien jäsenet” sisältää GRAVOn mukana sen maavierailujen aikana seuraavat yleissopimuksen 12 artiklan 3 ja 4 kohdassa mainitut riippumattomat kansalliset asiantuntijat ja erityisasiantuntijat, Euroopan neuvoston henkilöstön jäsenet ja Euroopan neuvoston palveluksessa olevat tulkit.

2) GRAVOn jäsenillä ja muilla maavierailuvaltuuskuntien jäsenillä on seuraavat erioikeudet ja vapaudet heidän suorittaessaan maavierailujen valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan sekä näihin sisältyviin matkoihin liittyviä tehtäviään:

   a) vapautus henkilökohtaisesta pidättämisestä tai vangitsemisesta ja henkilökohtaisten matkatavaroiden takavarikoinnista sekä vapautus lainkäytöstä heidän virallisessa tehtävässään antamiinsa suullisiin ja kirjallisiin lausuntoihin nähden sekä virallisessa tehtävässään tekemiinsä tekoihin nähden;

   b) vapautus heidän liikkumisvapautensa rajoittamisesta heidän poistuessaan asuinvaltiostaan ja palatessaan sinne sekä tullessaan maahan, jossa he suorittavat tehtäviään, ja poistuessaan sieltä sekä vapautus ulkomaalaisten rekisteröinnistä maassa, jossa he vierailevat tai jonka kautta he kulkevat suorittaessaan tehtäviään.

3) Matkoilla, joita GRAVOn jäsenet ja muut maavierailuvaltuuskuntien jäsenet tekevät suorittaessaan tehtäviään, heille myönnetään samat tullivalvontaa ja valuutanvaihdon valvontaa koskevat helpotukset kuin tilapäistä virallista tehtävää suorittaville vieraiden valtioiden edustajille.

4) Asiakirjat, jotka liittyvät GRAVOn jäsenten ja muiden maavierailuvaltuuskuntien jäsenten arvioihin tämän yleissopimuksen täytäntöönpanosta, ovat loukkaamattomia. GRAVOn virallista kirjeenvaihtoa ja GRAVOn jäsenten ja muiden maavierailuvaltuuskuntien jäsenten virallista kirjeenvaihtoa ei estetä eikä tarkasteta ennakolta.

5) Jotta GRAVOn jäsenille ja muille maavierailuvaltuuskuntien jäsenille turvattaisiin täydellinen sananvapaus ja täydellinen riippumattomuus heidän suorittaessaan tehtäviään, vapautusta lainkäytöstä kaikkiin heidän tehtävissään antamiinsa suullisiin

ja kirjallisiin lausuntoihin ja tekemiinsä tekoihin nähden sovelletaan senkin jälkeen, kun he ovat lakanneet suorittamasta näitä tehtäviä.

6) Erioikeudet ja vapaudet myönnetään tämän liitteen 1 kohdassa mainituille henkilöille tarkoituksena turvata heidän tehtäviensä riippumaton suorittaminen GRAVOn eduksi eikä heidän henkilökohtaista etuaan. Tämän liitteen 1 kohdassa mainittujen henkilöiden koskemattomuudesta luopuu Euroopan neuvoston pääsihteeri, jos hän katsoo, että koskemattomuus estäisi oikeuden toteutumista, ja jos koskemattomuudesta voidaan luopua haittaamatta GRAVOn etuja.